

університету імені Володимира Гнатюка, 2, 94–102 (Tkachenko, I., Enska, O., Maksymenko, A. (2020). Application of innovative technologies in the workshop of work with future specialists in choreography. *Scientific notes of the Volodymyr Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University, 2*, 94–102).

Шеремета, В. (2011). *Інноваційні підходи до підготовки хореографів у вищих навчальних закладах мистецького спрямування*. URL: 3916-Текст статті 6781-1-10-20190509.pdf (Sheremeta, V. (2011). *Innovative approaches to training choreographers in higher educational institutions of the art direction*. URL: 3916-Text of the article-6781-1-10-20190509.pdf).

SUMMARY

Maksymenko Anatolii. Modern approaches to teaching ukrainian folk dance: traditions and innovations.

The article highlights the current issues of teaching Ukrainian folk dance in higher education institutions of Ukraine. A comprehensive analysis of innovative approaches to combining traditional methods with modern educational technologies has been carried out. Based on the application of general scientific (analysis, synthesis, generalization, systematization) and specific scientific (comparative and comparative analysis) research methods, the state of development of teaching Ukrainian folk dance has been analyzed and modern educational practices that contribute to effective student learning have been identified. In particular, attention is focused on the use of multimedia presentations, video analysis of movements, interactive environments, and virtual reality, which ensure the accessibility of educational content, improve the quality of mastering technical material, and stimulate the creative activity of students. Special attention is paid to a multidisciplinary approach to teaching, which allows for a deeper understanding of the aesthetic and emotional nature of folk dance, and also provides broader opportunities for professional training of future choreographers. Prospects for further development of the system of teaching Ukrainian folk dance in university education are identified, which include expanding the range of digital educational tools, adapting curricula to the needs of the modern artistic environment, and training specialists with a high level of creative and pedagogical competence.

Key words: *Ukrainian folk dance, higher education, innovative approaches, digital technologies, artistic pedagogy, interdisciplinarity.*

УДК 371.14+316.485

Олександра Мармаза

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ORCID ID 0000-0002-0979-9256

DOI 10.24139/2312-5993/2025.02/180-192

ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК УПРАВЛІНСЬКА ПРОБЛЕМА

Відповідно до поставленої мети у статті розкрито зміст готовності педагога до інноваційної діяльності, визначено ефективні засоби та сприятливі умови її формування. Методами аналізу, порівняння, систематизації, синтезу, узагальнення опрацьовано джерельну базу з означеної проблеми, що дало змогу визначити структурні компоненти готовності педагога до інноваційної діяльності (особистісний, мотиваційний, інформаційний, діяльнісний); з'ясувати шляхи та засоби управлінського впливу на її формування (підвищення кваліфікації

педагогів з інноватики, удосконалення інформаційно-комунікаційної діяльності, розроблення системи нагородження та визнання, управління інноваціями та змінами). Встановлено, що важливим є цілеспрямоване управління процесом формування готовності педагогів до інновацій, що передбачає заохочення педагогів до співуправління, залучення до процесу розроблення інноваційних ідей та цільових проєктів їх реалізації, допомога педагогам у адаптації до змін.

Ключові слова: заклад освіти, керівник, управління, педагог, готовність до інноваційної діяльності.

Постановка проблеми. Вже стало аксіомою, що інновації є важливим фактором для успіху в сучасному світі. Організації, які інвестують в інновації, мають більше шансів бути конкурентоспроможними, рентабельними і створювати нові цінності для своїх користувачів.

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні спостерігаємо складні трансформаційні процеси, пов'язані з реформуванням усіх ланок педагогічної діяльності, що відбуваються в закладах освіти різних типів і форм власності. Це, у свою чергу, вимагає пошуку нових підходів, форм та змісту педагогічної діяльності на засадах інноватики та ефективного управління інноваційними процесами в закладі освіти.

Інноваційна діяльність стосується не лише створення та поширення новацій, а й передбачає розвиток творчого потенціалу педагога, зміни у способах діяльності, стилі його мислення. Результативність педагогічних нововведень залежить від змісту, можливостей, потенціалу інновацій, але ще й значною мірою визначається особистісними якостями, педагогічною майстерністю, підготовленістю вчителя до інноваційної діяльності та інноваційним менеджментом.

Отже, наразі є проблема, яка з одного боку, пов'язана із необхідністю активної участі педагогів у інноваційній діяльності, та з іншого – з їхньою недостатньою теоретико-методичною підготовкою та готовністю до цієї роботи, відсутністю цілеспрямованої управлінської підтримки інноваційної діяльності у закладі освіти.

Аналіз актуальних досліджень. Теоретичні засади інноватики закладено такими провідними дослідниками ХХ століття, як: Д. Белл, Д. Бернхейм, Й. Гердер, П. Дракер, А. Шумпетер та ін.

Подальшого розвитку інноватика здобула завдяки працям їх послідовників: А. Возна, І. Гавриш, Л. Даниленко, І. Дичківська, К. Крутій, К. Макагон, В. Малихіна, В. Паламарчук, О. Попова, Л. Штефан та ін.

Проблеми інноваційної діяльності вчителя та формування готовності до неї розкрито в дослідженнях науковців: А. Бартків,

Л. Ващенко, Г. Вознюк, Г. Дем'янюк, І. Дичківська, Н. Клокар, О. Козлова, Г. Кособуцька, О. Остапчук, Н. Савінова, В. Урусський та ін.

Попри досить велику та різноманітну джерельну базу з питань інноватики, залишаються актуальними подальші дослідження щодо формування готовності вчителя до інноваційної діяльності та управління цим процесом в умовах його роботи в закладі освіти.

Мета статті: розкрити зміст готовності педагога до інноваційної діяльності; визначити шляхи, ефективні засоби та сприятливі умови її формування в закладі освіти.

Методи дослідження: методи аналізу, порівняння, систематизації, які дозволили опрацювати джерельну базу з означеної проблеми; методи структурно-логічного аналізу, які уможливили визначення структурних компонентів готовності педагога до інноваційної діяльності; методи синтезу та узагальнення – для з'ясування засобів управлінського впливу на її формування, створення в закладі освіти необхідних умов для ефективного впровадження інновацій.

Виклад основного матеріалу. Сучасний світ стрімко розвивається, і освітня система не може залишатися осторонь цих змін. Вимоги випускників шкіл та вузів постійно зростають: їм необхідні не лише знання, але й уміння критично мислити, творчо вирішувати проблеми, працювати в команді та використовувати сучасні інформаційні технології тощо. Щоб відповідати цим викликам, освітня система має постійно оновлюватися та впроваджувати інновації. Зауважимо, що інновації в освіті – це нові ідеї, методи та технології, які використовуються для покращення освітнього процесу та його результатів.

Впровадження інновацій в освіті може мати багато переваг для учнів та педагогів. Зазначимо деякі з найважливіших:

- Покращення результатів навчання. Числені дослідження показали, що інноваційні методи навчання можуть призвести до покращення результатів навчання учнів.

- Підвищення мотивації учнів. Інноваційні методи можуть зробити навчання більш цікавим та захоплюючим для учнів, що підвищує їх мотивацію до освіти в цілому, саморозвитку.

- Формування так званих «навичок 21 століття», які необхідні для досягнення успіху: критичне мислення, здатність до вирішення проблем, ефективне спілкування та співпраця.

Інноваційна діяльність – це комплекс заходів, спрямованих на розроблення, впровадження та поширення інновацій. Зазначимо основні фактори, що впливають на інноваційну діяльність:

- Рівень розвитку науки та техніки. Країни з розвиненою наукою та технікою мають більший інноваційний потенціал.

- Наявність кваліфікованих кадрів. Для розроблення та впровадження інновацій потрібні кваліфіковані фахівці.

- Фінансування. Інноваційна діяльність потребує додаткових фінансових ресурсів.

- Державна підтримка. Держава може стимулювати інноваційну діяльність за допомогою податкових пільг, субсидій та інших інструментів.

Інноваційна діяльність в освіті є ключовим фактором розвитку сучасної системи освіти. Вона охоплює широкий спектр процесів, спрямованих на вдосконалення методів навчання, впровадження нових технологій та покращення якості освітніх послуг.

Для впровадження інновацій необхідна не лише наявність нових ідей, але й готовність педагогів до їх сприйняття та реалізації. Саме тому управління формуванням готовності педагогів до інноваційної діяльності стає одним із пріоритетних завдань керівництва.

Не втрачають актуальності проведені дослідження проблеми готовності педагогів до інноваційної діяльності (І. Дичківська, Д. Козлов, О. Козлова, М. Лазарєв, А. Сбруєва, В. Уруський). Водночас є потреба у нових наукових розвідках щодо сутності й змісту інноваційної діяльності, готовності до неї вчителів та управління інноваціями.

Готовність до інноваційної діяльності – це комплекс особистісних, психологічних та професійних якостей, що дають змогу генерувати нові ідеї, впроваджувати їх у життя та адаптуватися до змін. Готовність педагогів до інноваційної діяльності можна розглядати з точки зору таких аспектів, як:

- мотиваційний, який вбирає в себе внутрішню мотивацію до інновацій, бажання творити та змінювати світ на краще, прагнення до саморозвитку;

- когнітивний, який передбачає володіння знаннями про інновації, принципи їх генерування та впровадження, навичками творчого мислення, аналізу та вирішення проблем;

- діяльнісний, який включає в себе вміння генерувати нові ідеї, оцінювати їх потенціал, планувати та впроваджувати інновації, долати перешкоди та ризики.

На готовність педагогів до інноваційної діяльності впливають як особистісні, так і зовнішні фактори.

Особистісні фактори – це особистісні якості, мотивація, володіння знаннями та вміннями, педагогічний досвід, рівень самооцінки, креативність, відкритість до нового, готовність до ризику, самостійність, впевненість у собі, наполегливість тощо.

Зовнішні фактори – це державна політика у галузі освіти, підтримка з боку керівництва та колег, наявність інформаційно-методичних ресурсів для інноваційної діяльності, матеріально-технічне забезпечення закладу, сприятлива корпоративна культура, атмосфера та мікроклімат в колективі, інноваційне середовище тощо.

Умовна модель готовності педагога до інноваційної діяльності – це система взаємопов'язаних компонентів, що характеризують особистісні якості, знання, вміння та навички, необхідні для успішного впровадження інновацій у освітній процес.

Структуру моделі утворюють такі компоненти:

1. Мотиваційний компонент: позитивне ставлення до інновацій; прагнення до саморозвитку та самовдосконалення; бажання вдосконалювати освітній процес; готовність до ризику та невизначеності.

2. Інформаційний компонент: знання про сучасні освітні інновації; розуміння принципів та методів інноваційної діяльності; уміння знаходити та аналізувати інформацію про інновації; навички роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями.

3. Діяльнісний компонент: уміння розробляти та впроваджувати інноваційні методи та технології навчання; навички проєктування та проведення інноваційних уроків та заходів; уміння оцінювати ефективність інноваційної діяльності; готовність до рефлексії та самоаналізу.

4. Особистісний компонент: творчість; креативність; гнучкість мислення; відкритість до нового; комунікабельність; співпраця.

Отже, готовність педагога до інноваційної діяльності є важливою умовою успішного розвитку освітньої системи. Створення умов для формування цієї готовності – це спільне завдання держави, керівництва закладів освіти та самих педагогів.

Управління формуванням готовності до інноваційної діяльності – це складний і багатогранний процес, який потребує системного

підходу (Мармаза, 2019). Завдяки впровадженню ефективних методів управління керівництво закладу може створити сприятливе середовище для інновацій та сприяти розвитку інноваційного потенціалу педагогів, їх готовності до інновацій.

Для того, щоб визначити рівень готовності педагога до інноваційної діяльності, використовуються різні методи, зокрема:

- Анкетування. Цей метод передбачає заповнення педагогами анкет, які містять запитання щодо їх ставлення до інновацій, досвіду впровадження нових технологій, навичок самоаналізу та рефлексії тощо.

- Спостереження. Під час спостереження вивчається діяльність педагога на уроках, його взаємодія з учнями, використання ним нових методів та форм навчання.

- Аналіз документації. Вивчаються плани уроків, методичні розробки, робочі зошити учнів, інші документи, які свідчать про використання педагогом інноваційних підходів у навчанні.

-Інтерв'ю. Проводиться індивідуальна бесіда з педагогом, під час якої йому ставляться запитання щодо його ставлення до інновацій, досвіду впровадження нових технологій, планів на майбутнє тощо.

- Педагогічні тести. Використовуються спеціальні тести, які дозволяють визначити рівень знань педагога про інноваційні педагогічні технології, його вміння використовувати їх у навчанні.

- Самооцінка. Педагогам пропонується самостійно оцінити свій рівень готовності до інноваційної діяльності за допомогою спеціальних методик.

- Експертна оцінка. Експертам пропонується оцінити рівень готовності до інноваційної діяльності педагога за допомогою факторно-критеріальних методик.

Вибір методів вивчення готовності педагога до інноваційної діяльності залежить від мети дослідження; кількості педагогів, яких потрібно обстежити; наявності часу та ресурсів тощо. Важливо використовувати комплекс методів дослідження, що дозволить отримати більш об'єктивну та всебічну інформацію про рівень готовності педагога до інноваційної діяльності. Отримані результати дослідження готовності педагога до інноваційної діяльності можуть бути використані для розроблення програм підвищення компетентності педагогів з питань інноваційної діяльності; надання методичної допомоги педагогам у впровадженні нових педагогічних

технологій; мотивація та стимулювання інноваційної діяльності педагогів. Відтак, вивчення готовності педагога до інноваційної діяльності є важливим завданням, яке сприяє розвитку закладу та покращенню якості освіти.

Розглянемо шляхи та засоби формування готовності педагога до інноваційної діяльності.

1. Підвищення кваліфікації педагогів з інноватики:

- Участь у семінарах, тренінгах, майстер-класах з питань інноваційної діяльності.

- Самоосвіта, вивчення науково-методичної літератури, публікацій у наукових виданнях, результатів наукових досліджень.

- Вивчення передового педагогічного досвіду.

2. Оптимізація науково-методичної роботи:

- Робота педагогів у методичних об'єднаннях.

- Розроблення та впровадження інноваційних методик та технологій навчання.

- Участь у конкурсах та виставках педагогічної майстерності.

- Участь педагогів у науково-дослідницькій діяльності, експериментах щодо апробації інновацій, впровадження інноваційних моделей навчання.

3. Удосконалення інформаційно-комунікаційної діяльності:

- Використання інформаційно-комунікаційних технологій у освітньому процесі.

- Обмін досвідом з колегами за допомогою інтернет-ресурсів.

- Участь у професійних онлайн-спільнотах.

- Спілкування з інноваторами.

- Забезпечення педагогів доступом до навчальних програм, проєктів, курсів підвищення кваліфікації та інших ресурсів, які допоможуть їм розвинути знання, навички та творче мислення, необхідні для інноваційної діяльності.

- Формування інноваційної культури та створення творчого середовища, яке сприяє інноваціям, де педагоги не бояться ризикувати та пропонувати нові ідеї.

4. Розроблення в закладі освіти системи нагородження та визнання:

- Створення системи стимулювання інноваційної діяльності.

- Визнання та нагородження педагогів за їх інноваційні досягнення.

5. Управління інноваціями та змінами:

- Заохочення педагогів до співуправління:
- Залучення педагогів до процесу розроблення інноваційних ідей.
- Залучення педагогів до розроблення цільових проєктів з реалізації інноваційних ідей.
- Допомога педагогам у адаптації до змін, які несе за собою впровадження інновацій.

Зауважимо, що методична робота в закладі освіти є одним із важливих факторів, що сприяють формуванню готовності вчителя до інноваційної роботи. Під час методичної роботи вчителі мають можливість ознайомитися з новими педагогічними технологіями, обмінятися досвідом один з одним, отримати консультації від фахівців. Зазначимо декілька напрямків методичної роботи, які сприяють формуванню готовності вчителя до інноваційної роботи:

- Вивчення нових педагогічних технологій. У рамках методичної роботи можуть проводитися лекції, семінари, майстер-класи, де вчителі знайомляться з новими педагогічними технологіями. Також можуть організовуватися відвідування уроків, де використовуються ці технології.

- Обмін досвідом. Вчителі можуть ділитися своїм досвідом використання інноваційних методів та технологій навчання на методичних нарадах, круглих столах, конференціях. Також можуть організовуватися конкурси професійної майстерності, де вчителі презентують свої інноваційні розробки.

- Консультаційна допомога. Фахівці можуть надавати вчителям консультації з питань використання інноваційних методів та технологій навчання. Також можуть організовуватися психолого-педагогічні тренінги, які допоможуть вчителям подолати бар'єри, що заважають їм використовувати інновації.

- Завдяки методичній роботі вчителі можуть ознайомитися з новими педагогічними технологіями, обмінятися досвідом один з одним, отримати консультації від фахівців. Це дозволяє їм впроваджувати інновації у свою педагогічну діяльність та покращувати якість освіти.

До основних рекомендацій щодо стимулювання інноваційної діяльності педагогічних колективів слід віднести такі:

- Створити сприятливу атмосферу. Керівництво має демонструвати свою підтримку інновацій, заохочувати ризик та невдачі, а також створювати атмосферу довіри та відкритості.

- Зробити інновації пріоритетом. Чітко сформулювати цілі щодо інновацій та вбудувати їх у стратегію закладу освіти.

- Надати ресурси. Виділити необхідні ресурси, такі як час, фінансування та технології, для підтримки інноваційної діяльності.

- Заохочувати співпрацю. Створити можливості для співпраці між різними педагогами, методичними об'єднаннями та творчими групами.

- Визнавати та винагороджувати інновації. Визнавати та винагороджувати педагогів за їхні інноваційні досягнення.

- Навчати та розвивати. Пропонувати програми навчання та розвитку, які допоможуть педагогам розвивати навички, необхідні для інновацій.

- Вимірювати та відстежувати прогрес. Встановити показники для вимірювання та відстеження досягнень та прогресу в інноваціях.

Важливо вкотре зазначити, що формування готовності вчителя до інноваційної діяльності – це процес, який потребує постійної роботи: зусиль з боку самого педагога, а також системної підтримки з боку керівництва закладу освіти.

Визначимо основні умови, які сприяють розвитку інноваційної діяльності, формуванню готовності педагогічного колективу до впровадження інновацій:

1. Підтримка з боку адміністрації. Інноваційний менеджмент.

- Візія та стратегія. Керівництво закладу має чітко визначити напрямки розвитку інновацій, сформулювати мету та задачі.

- Підтримка інновацій. Адміністрація має забезпечувати всіляку підтримку (матеріальну, організаційну, моральну) для педагогів, які бажають впроваджувати нові методики та технології.

- Планування і моніторинг. Необхідно створити систему планування, моніторингу та оцінювання впроваджених інновацій, щоб вчасно коригувати напрямки діяльності та підвищувати ефективність.

- Команди з впровадження інновацій. Створення спеціальних робочих (інноваційних) груп, які б займалися пошуком нових підходів, методів і технологій для їх подальшого впровадження.

2. Залучення учнів до інноваційної діяльності.

- Активна участь учнів. Створення умов для розвитку творчості, критичного мислення та ініціативи серед учнів через проектну діяльність, науково-дослідницькі роботи.

- Індивідуальні освітні траєкторії. Надавати учням можливість вибору предметів або напрямів, які їх цікавлять, з урахуванням індивідуальних потреб і здібностей.

3. Залучення батьків до інноваційного процесу.

- Інформаційна підтримка. Організовувати зустрічі з батьками, на яких роз'яснюються нововведення, їх переваги та мета.

- Спільні проекти. Заохочувати участь батьків у освітніх проєктах, що сприяють інноваціям.

4. Співпраця з іншими освітніми та науковими установами.

- Партнерство. Розвивати співпрацю з вищими закладами освіти, науково-дослідними інститутами та іншими школами для обміну досвідом і впровадження нових підходів.

- Залучення науковців та експертів. Важливо запрошувати представників науки для проведення майстер-класів, лекцій та семінарів для педагогів і учнів; експертів – для планування та оцінювання інноваційної діяльності.

5. Психологічний клімат і підтримка змін.

- Позитивне ставлення до змін. Формування в колективі атмосфери відкритості та підтримки інноваційних змін. Педагоги та учні повинні бути готовими експериментувати, а помилки повинні сприйматися як частина навчального процесу.

- Створення сприятливого середовища, вибудовування довіри. Необхідно створити атмосферу, де вчителі відчувають себе в безпеці, можуть висловлювати свої ідеї та не бояться помилятися.

- Підтримка ініціатив. Активно підтримувати будь-які пропозиції вчителів щодо впровадження нових методів та технологій.

6. Забезпечення ресурсів для дослідницької роботи.

- Доступ до інформації. Надання педагогам і учням можливості використовувати наукові статті, бібліотеки, освітні платформи для проведення досліджень.

- Розвиток лабораторій. Організація лабораторій для проведення експериментів і досліджень, особливо в рамках STEM-освіти.

7. Фінансова підтримка.

- Залучення грантів. Пошук фінансових джерел, таких як гранти, програми підтримки інновацій, інвестори, які готові підтримати освітні ініціативи.

- Планування бюджету. Включення витрат на інновації у шкільний бюджет.

Отже, формування готовності педагогічного колективу до інноваційної діяльності – це тривалий і системний процес, який вимагає залучення всіх учасників освітнього процесу. Результати такої роботи будуть мати позитивний вплив на якість освіти та розвиток кожного учня. Відтак управління інноваційною діяльністю в закладі освіти повинно бути системним, а завдання формування готовності педагогів до інновацій – пріоритетним.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Інноваційна діяльність в освіті є ключовим фактором розвитку сучасної системи освіти. Вона охоплює широкий спектр процесів, спрямованих на вдосконалення методів навчання, впровадження нових технологій та покращення якості освітніх послуг.

Встановлено, що готовність до інноваційної діяльності – це комплекс особистісних, психологічних та професійних якостей, що дають змогу генерувати нові ідеї, впроваджувати їх у життя та адаптуватися до змін.

Визначено ефективні шляхи та засоби формування готовності педагога до інноваційної діяльності: підвищення кваліфікації педагогів з інноватики (участь у семінарах, тренінгах, майстер-класах з питань інноваційної діяльності; самоосвіта, вивчення науково-методичної літератури, публікацій у наукових виданнях, результатів наукових досліджень; вивчення передового педагогічного досвіду); науково-методична робота (робота в методичних об'єднаннях, розроблення та впровадження інноваційних методик і технологій навчання, участь у конкурсах та виставках педагогічної майстерності); інформаційно-комунікаційна діяльність (використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі, обмін досвідом з колегами за допомогою інтернет-ресурсів, участь у професійних онлайн-спільнотах, спілкування з інноваторами); нагородження та визнання (визнання та нагородження педагогів за їх інноваційні досягнення).

Важливим є цілеспрямоване управління процесом формування готовності педагогів до інновацій, що передбачає заохочення педагогів до співуправління, залучення педагогів до процесу

розроблення інноваційних ідей, залучення педагогів до розроблення цільових проєктів реалізації інноваційних ідей, допомога педагогам у адаптації до змін, які несе за собою впровадження інновацій.

Проблема діяльності керівника закладу освіти потребує подальших теоретико-прикладних досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

- Дичківська, І. М. (2015). *Інноваційні педагогічні технології: підручник*. Академвидав. (Dychkivska I. M. (2015). *Innovative pedagogical technologies: a textbook*. Kyiv: Akademyvdav).
- Козлова, О. Г., Сбруєва, А. А., Лазарєв, М. О., & Козлов, Д. О. (2017). *Інноваційний менеджмент в освіті: навч. посіб.* Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка. (Kozlova, O. G., Sbrueva, A. A., Lazarev, M. O., Kozlov, D. O. (2017). *Innovative management in education: a teaching aid*. Sumy: Publishing house of Sumy State University named after A. S. Makarenko).
- Мармаза, О. І. (2019). *Інновації в менеджменті освіти : монографія*. Основа. (Marmaza, O. I. (2019). *Innovations in education management: a monograph*. Kharkiv: Osnova).
- Уруський, В. (2005). *Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності: метод. посіб.* ТОКІППО. (Uruskyi, V. (2005). *Formation of teachers' readiness for innovative activity: a methodical aid*. Ternopil: TOKIPPO).

SUMMARY

Marmaza Oleksandra. Readiness of teachers for innovative activity as a managerial problem.

In accordance with the goal, the article reveals the content of teacher's readiness for innovative activity, identifies effective means and favorable conditions for its formation.

The methods of analysis, comparison, systematization, synthesis, generalization were used to process the source base on the problem, which made it possible to determine the structural components of teacher's readiness for innovation (personal, motivational, informational, activity); to find out the ways and means of managerial influence on its formation (advanced training of teachers in innovation, improvement of information and communication activities, development of a system of reward and recognition, management of innovations and changes, creation of a system of stimulating innovation, management of innovations and changes).

The main conditions that contribute to the development of innovative activities, the formation of the readiness of the teaching staff to implement innovations are identified: support from the administration, innovation management: the management of the institution should clearly define the direction of innovation development, formulate the goal and objectives; the administration should provide all kinds of support (material, organizational, moral) for teachers who want to introduce new methods and technologies; involvement of students in innovations, creation of conditions for the development of creativity, critical thinking and initiative among students through project activities, research work; encourage parental participation in educational projects that promote innovation; cooperation with other educational and scientific institutions; formation of an atmosphere of openness and support for innovative changes in the team; provision of resources providing teachers and students

with the opportunity to use scientific articles, libraries, and educational platforms for research; organizing laboratories for experiments and research, especially in STEM education; searching for financial sources, such as grants, innovation support programs, and investors willing to support educational initiatives; and including innovation costs in the school budget.

It has been established that it is important to purposefully manage the process of forming teachers' readiness for innovation, which involves encouraging teachers to co-manage, involving them in the process of developing innovative ideas and targeted projects for their implementation, and helping teachers to adapt to change.

Key words: *educational institution, manager, management, teacher, readiness for innovation.*

УДК 159.923: 796.012.6

Ірина Самохвалова

Сумський національний аграрний університет

ORCID ID 0000-0001-7017-6915

DOI 10.24139/2312-5993/2025.02/192-201

ВИЗНАЧЕННЯ ТА РОЗВИТОК КОМПОНЕНТІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена проблемі розвитку психологічної витривалості, як здатності людини залишатися стійкою, зібраною й ефективною навіть у найскладніших обставинах. Мета дослідження – створення та експериментальна перевірка програми для розвитку компонентів психологічної витривалості студентів аграрного університету.

Проведено педагогічний експеримент, в якому взяли участь 65 студентів-першокурсників факультету агротехнологій та природокористування віком від 18-ти років. Оцінка психологічної витривалості здійснювалась за допомогою психологічних методик та опитувальників: шкала психологічної стійкості (Є. О. Лісіна); опитувальник на визначення ймовірності розвитку стресу (Дж. Тейлора у модифікації Т.А. Німчина); тест життєстійкості (Suzanne Kobasa, Salvatore Maddi); методика визначення рівня тривожності (за Ч. Спілбергером, адаптована Ю. Ханінім); опитувальник «Саморегуляція поведінки» (В. І. Моросанова).

В результаті аналізу наукових джерел визначено компоненти розвитку психологічної витривалості: фізична активність, рефлексія, дихальні та медитативні практики, соціальна взаємодія. Спираючись на визначені компоненти розвитку психологічної витривалості, складено програму «Міцний дух», спрямовану саме на зміцнення ментальної витривалості. В програмі поєднувалась базова силова підготовка, інтервальні навантаження і дихальні практики для ментальної стабільності. Для відчуття контролю над тілом, що надає впевненості - базові силові вправи; для навчання долати втому та тренувати характер - день витривалості, для урівноваження нервової системи - дихання та рефлексія (після тренування).

За результатами впровадження в навчальний процес здобувачів вищої освіти програми «Міцний дух» можна зазначити, що середні показники стресостійкості зросли на 6,58% - це відповідає середньому рівню адаптаційних можливостей особистості в умовах стресу, показники рівня самоконтролю